

Motion till riksdagen 2009/10:So7

av **Ylva Johansson m.fl. (s)**
med anledning av prop. 2009/10:176

Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovsbedömningsinstrument för personlig assistans.

Motivering

I FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning fastslås rätten till självbestämmande och rätten att kunna delta i samhället. För detta behövs ibland personligt stöd i vardagen. Det svenska systemet med personlig assistans bidrar till ökat självbestämmande och deltagande i samhället på lika villkor för personer med funktionsnedsättningar. Utan ett sådant stöd skulle många människor med funktionsnedsättningar tvingas till ett liv i passivitet.

Personlig assistans ingår som en av tio insatser som individen har rätt till under vissa förutsättningar enligt LSS (lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade). LSS har funnits i mer än 15 år. På direktiv av dåvarande socialminister Bengt Lindqvist gjordes i slutet av 1980-talet en utredning om villkoren för personer med funktionsnedsättningar. Utredningen pekade på stora skillnader i levnadsvillkoren mellan personer med funktionsnedsättningar och den övriga befolkningen. Utredningen konstaterade att socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen inte räckte till utan att det behövdes en särskild lag som kompletterade dessa och andra lagar. Utredningens förslag ledde till ett enigt beslut om LSS i riksdagen 1993. Med LSS fick personer med mer omfattande och varaktiga funktionshinder en starkare ställning i samhället och ökad möjlighet att själva styra över sin vardag. Den statliga

Fel! Okänt namn på

ersättningen för insatsen personlig assistans regleras genom en särskild lag, LASS (lagen om assistansersättning).

En av grundtankarna med personlig assistans är att människor med funktionsnedsättning ska få leva det liv som de vill leva. Personlig assistans har förbättrat livskvaliteten enormt för många människor med allvarlig funktionsnedsättning och är en av de viktigaste jämlikhetsreformer som genomförts. Rätten till personlig assistans är för dessa människor en ovärderlig förutsättning för frihet och självständighet.

I december 2009 hade ca 16 000 personer personlig assistans. Det genomsnittliga antalet beslutade timmar var 110 timmar per vecka. Samhällets totala kostnader för assistansersättningen uppgick 2009 till 22 miljarder kronor.

LSS-verksamheten har ökat mycket kraftigt sedan införandet 1994. Kostnaderna för assistansersättningen har ökat från 4 miljarder kronor 1995 till dagens 22 miljarder kronor (2009). Det beror både på en ökning av antalet assistansberättigade och på en ökning av antalet assistanstimmar per person. Rätten att få behålla personlig assistans efter fyllda 65 år infördes i början på 2000-talet och är en viktig orsak till ökningen under 2000-talet.

Den statliga utredningen – LSS-kommittén – har sett över hela lagstiftningen och lämnade efter fyra års utredande ett stort antal förslag till förändringar i sitt slutbetänkande *Möjlighet att leva som andra* (SOU 2008:77). Bland annat föreslås att ett tydligt barnperspektiv skrivs in i LSS. Staten föreslås få ett samlat ansvar för personlig assistans. Det föreslås också tydligare regler för hur behovet av personlig assistans ska bedömas. Vidare föreslås ett golv för rätten till personlig assistans på minst 20 timmars grundläggande behov per vecka samt en ny kommunal insats med personlig service och boendestöd för dem med lägre behov än 20 timmar per vecka. Personer med psykiska funktionsnedsättningar föreslås vidare få rätt till insatsen daglig verksamhet om de ingår i personkretsen för stöd och service enligt lagen. Kommittén föreslår också att lagen om assistansersättning (LASS) ska upphävas och att tillämpliga delar av denna lag i stället ska föras in i LSS.

Regeringens proposition behandlar enbart ett fåtal av utredningens förslag. Hur regeringen avser att hantera övriga förslag från LSS-kommittén framgår inte. I denna motion fokuserar vi därför helt på regeringens proposition och kommer att återkomma till övriga aktuella och viktiga frågor kring personlig assistans och LSS i andra sammanhang.

Vi har inga allvarligare invändningar mot de förslag till beslut som redovisas i propositionen. Att barnperspektivet förs in i lagstiftningen är principiellt viktigt. Barns bästa ska beaktas, och när en LSS-insats rör ett barn ska barnet ges möjlighet att framföra sina åsikter utifrån barnets ålder och mognad. Förslaget om registerkontroll av personer som utför LSS-insatser åt barn är också en rimlig och proportionerlig skyddsåtgärd för barn om den begränsas på samma sätt som registerkontrollen avseende förskoleverksamhet, skola och barnomsorg.

På ett avsnitt i propositionen känner vi stor oro. Det gäller det avsnitt i propositionen (s. 54–56) som bl.a. beskriver det pågående arbetet med att ta fram behovsbedömningsinstrument för personlig assistans. I propositionen gör regeringen bedömningen att Försäkringskassan bör ges i uppdrag att sen-

Fel! Okänt namn på

ast den 30 juni 2011 till regeringen rapportera om utvecklingen av enhetligheten i sina beslut och vilka eventuella åtgärder som är lämpliga att vidta. Vi har inget emot att Försäkringskassan ges möjligheter att skapa och verka för lika bedömningar i hela landet, inte minst mot bakgrund av att Försäkringskassan redovisat olikheter som inte beror på olikheter i befolkningsstruktur utan på att det finns olika lokala rutiner och riktlinjer för handläggningen av ärenden. Sedan ett år tillbaka har Socialstyrelsen och Försäkringskassan, på regeringens uppdrag, arbetat med att ta fram ett behovsbedömningsinstrument för personlig assistans. Till arbetet har knutits en referensgrupp i vilken flera representanter för handikapp- och brukarrörelsen funnits med. Arbetet med att ta fram behovsbedömningsinstrument väcker dock frågetecken. Handikappförbunden lämnade i början på året referensgruppen i protest mot inriktningen på arbetet. Det utkast till bedömningsinstrument som presenterades och skulle prövas på brukare bestod av ett 91-sidigt dokument där varje detalj i en persons liv skulle redovisas och därefter – inom varje detaljerat område – rimlighetsbedömas av Försäkringskassans handläggare.

Instrumentets utformning var enligt vår mening integritetskränkande. Den enskilde förväntas redovisa allt från de intimaste behov på toaletten, till hur en balanserad diet upprätthålls och om sexualvanorna är säkra. Enbart frågor om matintag skulle utredas på 16 sidor. Hela denna hantering av behovsbedömningsinstrumentet är enligt vår mening oacceptabel och skadar tilltron till LSS-reformen. Socialstyrelsen har efter protester från handikappförbunden gett besked om att förslaget inte kommer att testas på några personer som söker. Det är bra att Socialstyrelsen och Försäkringskassan lyssnat på de argument som framförts, men frågorna om det fortsatta arbetet kvarstår. Vi anser att arbetet med behovsbedömningsinstrumentet måste bygga på respekt för individen och dennes oberoende och integritet. Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa detta. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 6 april 2010

Ylva Johansson (s)

Christer Engelhardt (s)

Marina Pettersson (s)

Catharina Bråkenhielm (s)

Ann Arleklo (s)

Lars U Granberg (s)

Lennart Axelsson (s)

Per Svedberg (s)